

ВИЗНАЧЕННЯ МОДЕЛЬНИХ ХАРАКТЕРИСТИК РУХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АРБІТРІВ У ФУТБОЛІ

Абдула А. Б.

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. Проведено педагогічні спостереження та порівняльний аналіз показників рухової діяльності іноземних арбітрів ФІФА та арбітрів вищої, першої, другої ліги чемпіонату та першості України з футболу. Проаналізовано 120 ігор за участю арбітрів різної кваліфікації. Найбільш значне відставання арбітрів вищої ліги України від кращих арбітрів ФІФА виявлено в показниках швидкості (ривки), координаційних здібностей (біг спиною, приставним кроком) та швидкісної витривалості (прискорення). В арбітрів першої ліги відносно арбітрів вищої ліги показники рухової діяльності нижчі в прискореннях та бігу спиною вперед і приставним кроком.

Ключові слова: арбітр, рухова діяльність, ривки, прискорення, модельні характеристики.

Аннотация. Абдула А. Б. **Определение модельных характеристик двигательной деятельности арбитров в футболе.** Проведены педагогические наблюдения и сравнительный анализ показателей двигательной деятельности арбитров ФИФА и арбитров высшей, первой, второй лиги чемпионата и первенства Украины по футболу. Проанализировано 120 игр с участием арбитров разной квалификации. Наиболее значительное отставание арбитров высшей лиги Украины от лучших арбитров ФИФА выявлено в показателях скорости (рывки), координационных способностей (бег спиной, приставным шагом) и скоростной выносливости (ускорение). У арбитров первой лиги относительно арбитров высшей лиги показатели двигательной деятельности ниже в ускорениях и беге спиной вперед и приставным шагом.

Ключевые слова: арбитр, двигательная деятельность, рывки, ускорения, модельные характеристики.

Abstract. Abdula A. **The definition of model characteristics of motor activity in soccer referees.** A pedagogical observation and comparative analysis of motor activity FIFA international referees and referees highest, first, second league championship and the championship of Ukraine. Analyzed 120 games with referees with different qualifications. The most significant gap arbitrators Major League Ukraine Cup referees from the best found in terms of speed (jerks), coordination skills (running back, step ladders) and speed endurance (acceleration). In referees premier league referees regarding major league performance motor activity in lower accelerations and running backward and step ladders.

Key words: referee, motor activity, sprint, speed, model characteristics.

Постановка проблеми. Дії футбольного арбітра характеризуються особливостями його рухової активності під час гри, для якої притаманна постійна зміна переміщення по футбольному полю, яке арбітр виконує з різною швидкістю. Постійна зміна не тільки швидкості, але й напрямку руху вимагають від арбітра спритності й витривалості, різноманітної техніки пересувань, тому що рухова діяльність арбітра повинна відповідати діям футболістів під час гри [2]. Останніми роками футбол став більш атлетичним, постійно підвищується рівень фізичної і функціональної підготовленості футболістів, що дозволяє гравцям підтримувати високий темп гри, брати участь у силовому єдиноборстві [1; 3].

У сучасних умовах розвитку спорту взагалі і футболу, зокрема, значно зростають вимоги до арбітражу. Значущість роботи судді визначається високим ступенем популярності гри, відповідно неякісне суддівство може призвести до серйозних наслідків як у спортивних структурах, так і на футбольному полі [4]. Арбітр – важлива і просто невід’ємна частина спортивного дійства, його мета – підтримувати цінності «Чесної гри», стояти на захисті гравців і іміджу футболу. Крім того, кваліфіковане суддівство суттєво впливає на футболістів, сприяє прояву їх кращих якостей [5]. Кращі арбітри Європи проводять ігри чемпіонатів світу та Європи, Ліги Європи, Ліги чемпіонів. В Україні арбітри, які входять до списку ФІФА, проводять ігри лише перших раундів Ліги Європи, товариські та відбіркові матчі не досить сильних збірних (Мальта, Албанія, Люксембург і т. д.).

Дослідження проводилися на підставі Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту Міністерства України у справах сім’ї, молоді та спорту на 2006–2010 рр. за темою 2.1.10.3 п «Оптимізація навчально-тренувального процесу фут-

болістів різної кваліфікації» (номер державної реєстрації 0106U011992).

Мета дослідження: виявити еталонні модельні показники рухової діяльності під час гри закордонних арбітрів ФІФА та українських суддів вищої, першої та другої ліги, провести їх порівняльний аналіз.

Організація дослідження. Дослідження проводилися під час футбольних матчів, які проводили іноземні арбітри в Лізі чемпіонів та Європи та українські арбітри в чемпіонаті та першості України вищої, першої та другої ліги. Усього було проаналізовано 120 ігор за участю арбітрів різної кваліфікації. У дослідженнях використовувалися: метод педагогічних спостережень за руховою діяльністю арбітрів під час футбольного матчу, методи математичної статистики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Результати аналізу еталонних модельних характеристик рухової діяльності арбітрів різної кваліфікації під час гри дають змогу говорити про значні відставання українських арбітрів вищої, першої та другої ліги відносно закордонних арбітрів ФІФА в показниках: загальної кількості рухової активності ($p < 0,001$) – вища ліга – на 1771 м, перша ліга – на 2299 м та друга ліга – на 2528 м; бігу в повільному та середньому темпі ($p < 0,001$) – вища ліга – на 528 м, перша ліга – на 957 м та друга ліга – на 2188 м, ривків ($p < 0,001$) – вища ліга – на 89 м, перша ліга – на 110 м та друга ліга – на 138 м, прискорень ($p < 0,001$) – вища ліга – на 502 м, перша ліга – на 572 м та друга ліга – на 575 м. Нижчі показники мають арбітри вищої ліги в показниках бігу спиною вперед – на 69 м та приставним кроком – на 23 м ($p < 0,01$), а також арбітри, що проводять ігри першої та другої ліги ($p < 0,001$). Кращі результати в арбітрів України в ходьбі під час гри по відношенню до закордонних арбітрів ($p < 0,001$), але цей показник не відповідає кращим критеріям рухової діяльності арбітра у футболі (табл. 1).

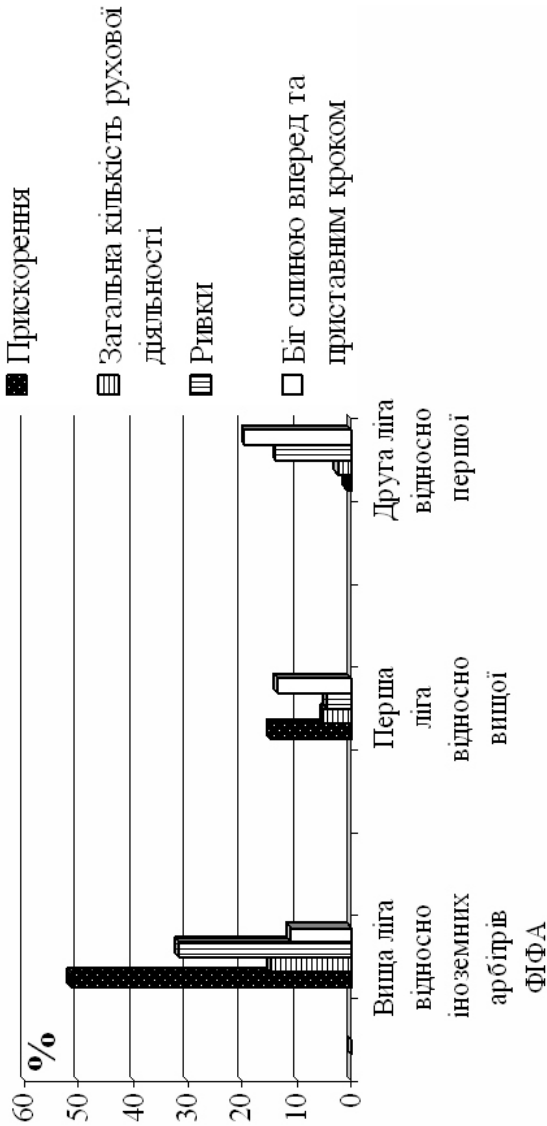

Рис. 1. Показники рухової діяльності арбітрів різної кваліфікації під час футбольного матчу, %

Таблиця 1
Еталонні модельні характеристики рухової діяльності арбітрів різної кваліфікації під час гри, m ($n_1 = n_2 = n_3 = n_4 = 30$)

Вид діяльності	Закордонні арбітри ФІФА		Вища ліга		Перша ліга		Друга ліга		Р	
	$\bar{X}_{1max} \pm m_1$	$\bar{X}_{2max} \pm m_2$	(закордонні та арбітри вищої ліги)	$\bar{X}_{3max} \pm m_3$	(закордонні та арбітри першої ліги)	$\bar{X}_{4max} \pm m_4$	(закордонні та арбітри другої ліги)	$\bar{X}_{5max} \pm m_5$	$\bar{X}_{6max} \pm m_6$	$\bar{X}_{7max} \pm m_7$
Ходьба	1125,3±24,1	1575,2±61,0	<0,001	1601,7±40,4	<0,001	1693,2±53,1	<0,001	1693,2±53,1	<0,001	<0,001
Біг у повільному та середньому темпі	9112,3±71,5	8584,5±81,3	<0,001	8155,6±29,1	<0,001	6924,5±67,8	<0,001	6924,5±67,8	<0,001	<0,001
Прискорення	973,7±21,1	471,9±10,0	<0,001	401,7±8,9	<0,001	398,6±21,2	<0,001	398,6±21,2	<0,001	<0,001
Рівки	315,7±6,1	216,1±6,1	<0,001	205,9±7,7	<0,001	177,4±6,7	<0,001	177,4±6,7	<0,001	<0,001
Біг спиною вперед	321,3±23,4	252,2±7,6	<0,01	215,0±6,5	<0,001	176,7±5,4	<0,001	176,7±5,4	<0,001	<0,001
Приставним кроком	112,2±5,7	89,5±3,3	<0,01	81,2±4,1	<0,001	61,7±4,2	<0,001	61,7±4,2	<0,001	<0,001
Усього	11960,6±115,2	10189,6±123,1	<0,001	9661,2±126,7	<0,001	9432,1±142,1	<0,001	9432,1±142,1	<0,001	<0,001

Порівняльний аналіз показників рухової діяльності під час футбольного матчу іноземних арбітрів ФІФА та арбітрів вищої ліги України свідчить, що українські арбітри значно відстають за результатами прискорень (51,5 %) та ривків (31,5 %). Також існує відставання в арбітрів вищої ліги у показниках загальної кількості рухової діяльності (14,8 %) та бігу спиною вперед і приставним кроком (11,2 %).

Показники рухової діяльності під час гри в арбітрів першої ліги відносно арбітрів вищої ліги менші в прискореннях (14,9 %) та бігу спиною вперед і приставним кроком (13,7 %).

Результати рухової діяльності арбітрів другої ліги значно нижчі, ніж у першої, в бігу спиною вперед та приставним кроком (19,5 %) і ривках (13,8 %) (рис. 1).

Висновки. Результати дослідження дозволили виявити модельні показники рухової діяльності арбітрів різної кваліфікації. Порівняльний аналіз показ-

ників рухової діяльності під час футбольного матчу кращих арбітрів ФІФА та арбітрів вищої ліги України свідчить про значне відставання українських арбітрів у показниках швидкісних якостей (прискорення та ривки). Також існує відставання в арбітрів вищої ліги в показниках загальної витривалості (загальна кількість рухової діяльності) та координаційних здібностей (бігу спиною вперед і приставним кроком).

У той же час показники рухової діяльності під час гри в арбітрів першої ліги відносно арбітрів вищої ліги нижчі в прискореннях та бігу спиною вперед і приставним кроком.

Результати рухової діяльності арбітрів другої ліги значно нижчі, ніж першої, в бігу спиною вперед та приставним кроком і ривків.

Перспективою подальших досліджень може бути розробка тренувальних програм підготовки арбітрів, виходячи з визначених модельних характеристик рухової діяльності кращих арбітрів світу.

Література:

1. Абдула А. Б. Дослідження рухової діяльності арбітрів у футболі / А. Б. Абдула // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту. – Х. : ХДАМ (ХХПІ), 2007. – № 5 – С. 85–87.
2. Абдула А. Б. Особливості фізичної підготовки арбітрів у футболі / А. Б. Абдула // Молодіжний науковий вісник. – Луцьк : 2007. – С. 61–63.
3. Абдула А. Б. Порівняльна характеристика показників діяльності арбітрів різної кваліфікації під час футбольного матчу / А. Б. Абдула // Слобожанський науковий вісник : [наук.-теор. журн.]. – Харків : ХДАФК, 2009. – № 4. – С. 71–73.
4. Вихров К. Л. Подготовка футбольного арбитра / К. Л. Вихров. – К. : Здоров'я, 1987. – 200 с.
5. Будогосский А. Физическая подготовленность и профессиональный интеллект арбитров как условия реализации возможностей диагональной системы судейства / А. Будогосский, Е. Турбин // Теория и практика футбола. – 2004. – № 3. – С. 20–24.